

สถานะความพิการของวัยเด็กวัยเรียนในประเทศไทย¹

พิมพา ขจรธรรม²

นับตั้งแต่หลังสงครามโลกครั้งที่สองเป็นต้นมา จำนวนคนพิการที่เพิ่มมากขึ้นแต่ยังคงสถานะความเป็นกลุ่มประชากรที่ด้อยโอกาสในทุก ๆ ด้าน ได้ก่อให้เกิดการรวมตัวของกลุ่มคนพิการและกลุ่มคนที่เกี่ยวข้องกับคนพิการเพื่อเรียกร้องสิทธิที่เสมอภาคและเท่าเทียมคนทั่วไป สิทธิในการได้รับการฟื้นฟูสมรรถภาพ การช่วยเหลือดูแล จนทำให้หลายประเทศทั่วโลกต้องตระหนักและให้ความสนใจในประเด็นเรื่องคนพิการมากขึ้น ข้อมูลเรื่องจำนวนคนพิการจึงเป็นข้อมูลที่ประเทศต่าง ๆ ต้องการเพื่อนำมาใช้ประโยชน์ในการวางแผนนโยบายและมาตรการในการจัดบริการสวัสดิการสังคม หลายประเทศพยายามหาวิธีการต่าง ๆ เพื่อคาดประมาณอัตราและจำนวนประชากรพิการ

ตัวเลขการคาดประมาณที่มีการนำมาอ้างอิงมากที่สุดมาจากการคาดประมาณโดยองค์การอนามัยโลก ในปี 1976 ซึ่งประมาณว่า ร้อยละ 10 ของประชากรโลกมีความพิการอย่างใดอย่างหนึ่ง (Helander, 1992) โดยการคาดประมาณนี้อยู่บนพื้นฐานสถานการณ์ความเจ็บป่วย ภาวะทุโภชนาการ อุบัติเหตุ/อุบัติเหตุต่างๆ ในระยะเวลานั้น ดังนั้นอัตราคนพิการที่ได้จึงเป็นอัตราที่ค่อนข้างสูงเนื่องจากได้รวมคนที่พิการที่ไม่รุนแรงรวมทั้งคนที่พิการจากภาวะทุโภชนาการซึ่งเป็นความพิการที่อาจไม่ถาวรและเปลี่ยนแปลง หลังจากนั้นได้มีการสำรวจคนพิการในหลายประเทศ ซึ่งองค์การสหประชาชาติได้รวบรวมข้อมูลจาก 55 ประเทศพบอัตราคนพิการที่แตกต่างกันมากคือตั้งแต่ร้อยละ 0.2 –21 โดยประเทศพัฒนาแล้วหลายประเทศเช่น สหรัฐอเมริกา ยุโรปตะวันตก และออสเตรเลีย มีอัตราคนพิการที่สูงมาก ตั้งแต่ ร้อยละ 10 ขึ้นไปจนถึง 20 ในขณะที่ประเทศกำลังพัฒนาส่วนใหญ่มีอัตราคนพิการที่ต่ำกว่าร้อยละ 5 (UN, 1990)

ในปี 1990 ผู้เชี่ยวชาญขององค์การอนามัยโลกได้นำข้อมูลจากการสำรวจในบางประเทศมาวิเคราะห์ในรายละเอียดโดยแยกตามระดับความรุนแรงของความพิการพบว่า ร้อยละ 5.2 ของประชากรโลกมีความพิการขั้นปานกลางขึ้นไปจนถึงขั้นรุนแรง ซึ่งหากแบ่งเป็นพื้นที่พบว่า ในกลุ่มประเทศที่พัฒนาแล้วมีอัตราประชากรพิการขั้นปานกลางขึ้นไปจนถึงขั้นรุนแรงร้อยละ 7.7 ในขณะที่ประเทศที่กำลังพัฒนามีอัตราประชากรพิการขั้นปานกลางขึ้นไปจนถึงขั้นรุนแรงร้อยละ 4.5 เมื่อเปรียบเทียบจำนวนประชากรโลกในปี 1990 ซึ่งมีประมาณ 5.2 พันล้านคน เป็นประชากรในประเทศพัฒนาแล้วประมาณ 1.2 พันล้านคนและประเทศกำลังพัฒนา 4 พันล้านคน ดังนั้นจำนวนประชากรโลกที่มีความพิการขั้นปานกลางขึ้นไปจนถึงขั้นรุนแรงมีประมาณ 276 ล้านคน ซึ่งในจำนวนนี้อาศัย

¹ เอกสารประกอบการประชุมวิชาการเรื่อง "การพัฒนาสติปัญญาในเด็กไทย" ระหว่างวันที่ 17 – 18 มิถุนายน 2547 ณ โรงแรมเจ้าพระยาปาร์ค

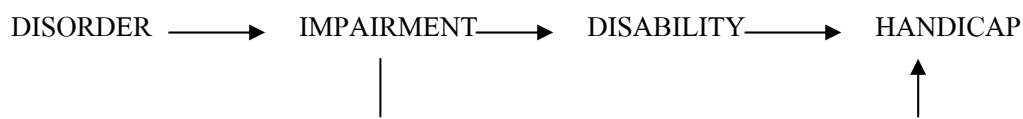
กรุงเทพมหานคร

² ดร. พิมพา ขจรธรรม อาจารย์ประจำ วิทยาลัยราชสุดา มหาวิทยาลัยมหิดล

อยู่ในประเทศที่พัฒนาแล้วประมาณ 93 ล้านคน และอยู่ในกลุ่มประเทศกำลังพัฒนาประมาณ 183 ล้านคน (Helander, 1992)

ปัจจุบันยังไม่มีข้อตกลงเกี่ยวกับเกณฑ์การพิจารณาความพิการและทิวพลาภาพที่เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน หรือถือเป็นข้อตกลงร่วมกัน ในระหว่างประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก คำจำกัดความที่ใช้เป็นเกณฑ์กำหนดความพิการยังเป็นประเด็นที่มีการถกเถียงกันอยู่ อย่างไรก็ตามหลายประเทศได้มีความพยายามที่จะหาข้อสรุปร่วมกันเพื่อที่จะสามารถใช้เป็นแนวทางในการจัดทำข้อมูลเกี่ยวกับคนพิการ เพื่อที่จะสามารถเปรียบเทียบข้อมูลระหว่างประเทศต่าง ๆ ได้ แนวคิดที่ประเทศส่วนใหญ่นิยมใช้เป็นแนวทางในการศึกษาเกี่ยวกับความพิการคือ การจัดกลุ่มด้วย The International Classification of Impairments, Disabilities, and Handicaps (ICIDH) ที่เสนอโดยองค์การอนามัยโลก (WHO, 1980) ซึ่งต่อมาได้มีการปรับปรุงและเปลี่ยนแปลงแนวคิดโดยเพิ่มมิติทางด้านสภาพแวดล้อม และมิติในเชิงบวกคือการมองความสามารถของคนพิการเข้าไปด้วย คือ International Classification of Functioning, Disability and Health (ICF) ขณะนี้กำลังอยู่ในระหว่างการทดลองใช้ แนวคิด ICIDH ซึ่งเป็นแนวคิดที่หลายประเทศใช้ในการสำรวจคนพิการได้จัดกระบวนการความพิการไว้ดังนี้

DISEASE or

Impairment (ความผิดปกติหรือความบกพร่อง) คือ ความผิดปกติของโครงสร้างหรือการทำงานของอวัยวะต่าง ๆ ทั้งในด้านจิตใจ หรือกายภาพของอวัยวะ

Disability (ความพิการ) คือ ความจำกัดหรือขาดความสามารถ อันเนื่องมาจากเหตุผลทางปัญหาสุขภาพหรือความบกพร่องของอวัยวะ (Impairment) ในการประกอบกิจกรรมต่าง ๆ ซึ่งคนทั่วไปกระทำเป็นประจำ

Handicap (ความเสียเปรียบหรือด้อยโอกาส) คือ ความเสียเปรียบที่เกิดขึ้นกับบุคคลที่มีความบกพร่องของอวัยวะหรือมีความพิการ ที่ทำให้เป็นอุปสรรคในการทำกิจกรรมหรือดำเนินชีวิตเยี่ยงบุคคลทั่วไป อุปสรรคต่าง ๆ มักเป็นอุปสรรคภายนอก เช่น สภาพแวดล้อมที่ไม่เอื้อต่อการเดินทางของคนที่มีความผิดปกติของร่างกาย เป็นต้น

แนวคิดขององค์การอนามัยโลกเป็นแนวคิดที่หลายประเทศทั่วโลกนำไปใช้เป็นแนวทางในการศึกษาคนพิการ โดยเฉพาะในการสำรวจต่าง ๆ แล้วแต่ว่าจะเลือกใช้แนวคำถามที่เน้นความบกพร่องของอวัยวะ (Impairment) เช่น มีใครในบ้านที่มีอาการเหล่านี้ เช่น ตาบอด หูหนวก เป็นใบ้ แขน/ขาขาด วิกฤตจิต เป็นต้น ในขณะที่บางประเทศจะเลือกใช้คำถามที่เน้นเกี่ยวกับปัญหาหรือความลำบากในการ

ทำกิจกรรมหลัก (Disability) เช่น การทำกิจกรรมประจำวันต่าง ๆ การเรียนหนังสือ การทำงาน เป็นต้น ซึ่งองค์การสหประชาชาติได้รวบรวมสถิติคนพิการจากหลายประเทศแล้วนำมาวิเคราะห์พบว่า เหตุผลส่วนหนึ่งที่ทำให้อัตราคนพิการมีความแตกต่างกันคือ ความแตกต่างในเรื่องของคำถามที่ใช้เพื่อคัดกรองว่าใครเข้าข่ายเป็นคนพิการ โดยพบว่า ประเทศที่ใช้คำถามที่เป็น disability oriented เช่น ประเทศสหรัฐอเมริกา แคนาดา ประเทศในยุโรป ออสเตรเลีย จะพบอัตราคนพิการสูงกว่าประเทศที่ใช้คำถามที่เป็น impairment oriented เช่น ประเทศในเอเชียส่วนมากรวมทั้งไทย ทั้งนี้เนื่องจากว่า คำถามเกี่ยวกับความลำบาก/ข้อจำกัดในการทำกิจกรรมประจำวัน (disability) เช่น "มีความลำบากในการเดินขึ้นบันไดหรือการนั่งยอง ๆ หรือไม่" เป็นคำถามที่กว้าง คนที่ตอบว่ามีความลำบากมีได้หลายกลุ่มเช่น คนที่มีโรคของระบบกระดูก/กล้ามเนื้อ คนที่มีโรคเรื้อรังทำให้เหนื่อยง่ายเวลาเดินขึ้นบันได หรือ คนที่เป็นโปลิโอ หรือคนที่ขาอัมพาต หรือคนที่ตัดขา เป็นต้น ในขณะที่คำถามเกี่ยวกับความผิดปกติ/บกพร่องของอวัยวะ (Impairment) เป็นคำถามที่เฉพาะเจาะจง เช่น ตาบอด หูหนวก เป็นใบ้ วิตจริต ซึ่งทำให้ได้ข้อมูลเฉพาะคนที่มีความพิการที่เห็นได้อย่างชัดเจนเท่านั้น (UN, 1990) ยิ่งไปกว่านั้นคำถามในลักษณะนี้อาจทำให้คนจำนวนมากที่มีความบกพร่องทางร่างกายเกิดความรู้สึกอึดอัด อาย เป็นปมด้อยและไม่สบายใจที่จะตอบคำถามเหล่านี้

สถิติคนพิการในประเทศไทย

ค่านิยมเกี่ยวกับคนพิการที่ใช้ในประเทศไทย มีความหลากหลายขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ในการนำไปใช้ของแต่ละหน่วยงาน แต่ปัจจุบันการจำแนกประเภทคนพิการอย่างเป็นทางการยึดตามพระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ. 2534 ซึ่งกำหนดว่าคนพิการ หมายความว่า คนที่มีความผิดปกติหรือบกพร่องทางร่างกาย ทางสติปัญญา หรือทางจิตใจ ตามประเภทและหลักเกณฑ์ที่กำหนดในกฎกระทรวง ซึ่งกฎกระทรวงฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2537) โดยกระทรวงสาธารณสุขได้กำหนดประเภทคนพิการเป็น 5 ประเภท คือ (1) คนพิการทางการมองเห็น (2) คนพิการทางการได้ยินหรือการสื่อความหมาย (3) คนพิการทางกายหรือการเคลื่อนไหว (4) คนพิการทางจิตใจหรือพฤติกรรม และ (5) คนพิการทางสติปัญญาหรือการเรียนรู้

หน่วยงานหลักที่ทำหน้าที่สำรวจข้อมูลเกี่ยวกับคนพิการในระดับประเทศ และได้ดำเนินการสำรวจคนพิการมาหลายครั้ง คือ สำนักงานสถิติแห่งชาติ ซึ่งได้รวมข้อมูลเกี่ยวกับคนพิการในการสำรวจเกี่ยวกับอนามัยและสวัสดิการ โดยมีวัตถุประสงค์มุ่งเน้นไปในทางการแพทย์ ในปี พ.ศ. 2534, 2539 และ 2544 พบอัตราคนพิการของประชากรทั้งหมดร้อยละ 1.8 1.7 และ 1.8 ตามลำดับ ซึ่งในปี 2544 พบอัตราความพิการร้อยละ 1.6 ในกลุ่มเด็ก 0-14 ปี (ร้อยละ 1.4 ในเด็กชายและ ร้อยละ 0.5 ในเด็กหญิง) โดยมีค่านิยม คนพิการว่า หมายถึงผู้ที่มีร่างกายไม่สมบูรณ์ ซึ่งอาจจะเกิดจากการสูญเสียอวัยวะบางส่วนหรือร่างกาย เช่น แขนขาด ขาขาด และ/หรือมืออวัยวะหรือร่างกายผิดปกติจาก

บุคคลทั่วไป เช่น ตาบอด หูหนวก เป็นต้น รวมทั้งความพิการทางสมอง เช่น ปัญญาอ่อน วิกฤตจิต การวินิจฉัยความพิการจากลักษณะที่เข้าข่ายประเภทใดประเภทหนึ่ง ดังนี้

1. พิกัดโดยมิได้สูญเสียส่วนใดส่วนหนึ่งของร่างกาย แต่อวัยวะไม่ทำงานตามหน้าที่ เช่น ตาบอด 1 ข้าง ตาบอด 2 ข้าง หูหนวกทั้ง 2 ข้าง (ไม่ได้ยินเลย) หูตึง อัมพาต ไข้ เป็นต้น
2. พิกัดโดยสูญเสียส่วนใด ๆ ของร่างกาย เช่น แขนขาด ขาขาด มือด้วน ขาค้าง เป็นต้น
3. พิกัดทางสมอง เช่น ปัญญาอ่อน วิกฤตจิต เป็นต้น

นอกจากสำนักงานสถิติแห่งชาติแล้ว ยังมีหน่วยงานอื่นที่ทำการสำรวจคนพิการระดับชาติ เช่น สถาบันวิจัยสาธารณสุข และกระทรวงสาธารณสุข (สถาบันวิจัยสาธารณสุขไทย, 2539) ได้ดำเนินการสำรวจสุขภาพประชาชนไทยด้วยวิธีการสอบถามและตรวจร่างกาย ซึ่งในส่วนของความพิการ ได้กำหนดอายุตั้งแต่ 5 ปีขึ้นไป ผู้ประเมินคือแพทย์โดยมีเกณฑ์วินิจฉัยความพิการคือการประเมินความสามารถของอวัยวะต่าง ๆ จากการให้ผู้ถูกตรวจกระทำตามรายการที่กำหนด การสำรวจครั้งนี้ไม่รวมคนพิการทางสติปัญญา และคนพิการทางจิตเข้าไปด้วย ในการสำรวจครั้งนี้ได้มีข้อถามเกี่ยวกับความสามารถในการทำกิจต่าง ๆ ในชีวิตประจำวันด้วยตนเอง หรือ เรียนหนังสือได้ตามปกติ แต่ไม่ได้รวมในเกณฑ์การวินิจฉัยคนพิการด้วย การสำรวจนี้พบอัตราคนพิการร้อยละ 6.3 (ไม่รวมคนพิการทางจิตใจและสติปัญญาหรือการเรียนรู้)

นอกจากนั้น สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล สำรวจคนพิการในวัยเรียน และก่อน (อายุ 0 - 19 ปี) โดยใช้หลักเกณฑ์กับพระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ. 2534 คือแบ่งคนพิการออกเป็น 5 ประเภทตามลักษณะของความผิดปกติทางร่างกาย หรือจิตใจ ที่สามารถเห็นได้ชัดเจน (Impairment) พบจำนวนคนพิการวัย 0 - 19 ปี ทั้งสิ้น 66,585 คน คิดเป็นร้อยละ 0.38 ของประชากรในกลุ่มอายุนี้อ (สถาบันวิจัยประชากรและสังคม, 2541)

จะเห็นได้ว่านิยามที่ใช้กำหนดว่าใครคือคนพิการในการสำรวจต่าง ๆ ที่กล่าวมานั้น มุ่งเน้นที่ความผิดปกติของร่างกายหรือจิตใจที่เห็นได้ชัดเจน (Impairment) เป็นหลัก นอกจากการสำรวจของสถาบันวิจัยสาธารณสุขที่ได้รวมเกณฑ์ความสามารถในการทำกิจกรรมบางอย่าง (Disability) เข้าไปด้วย จึงทำให้ตัวเลขคนพิการในการสำรวจนี้สูงกว่าผลที่ได้จากการสำรวจของสำนักงานสถิติ และมักจะเป็นตัวเลขที่นิยมใช้อ้างอิงกันในหมู่ผู้ทำงานเกี่ยวข้องกับคนพิการ

สำหรับเด็กพิการในวัยเรียนซึ่งอยู่ในความรับผิดชอบของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติได้ดำเนินการจัดการศึกษาพิเศษในโรงเรียนประถมมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2529 และได้

ขยายโอกาสทางการศึกษาแก่เด็กที่มีความต้องการพิเศษให้ได้เข้าเรียนร่วมในโรงเรียนประถมศึกษาทั่วประเทศ ทำให้จำนวนเด็กพิการที่เข้าเรียนเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ จนในปี 2543 จำนวนเด็กพิการที่อยู่ในโรงเรียนต่างๆ มีถึง 126,941 คน ซึ่งเพิ่มขึ้นมากจากปี 2542 ซึ่งจำนวนเด็กพิการในโรงเรียนมีเพียง 69,644 คนเท่านั้น โดยเด็กส่วนใหญ่ที่ได้เข้าเรียนในโรงเรียนคือเด็กที่บกพร่องทางสติปัญญา (ร้อยละ 34) รองลงมาคือเด็กที่บกพร่องทางร่างกายและสุขภาพ (ร้อยละ 12) ส่วนในปี 2543 พบว่าเด็กพิการที่เข้าเรียนในโรงเรียนส่วนใหญ่เป็นเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ (ร้อยละ 28) รองลงมาคือเด็กที่มีปัญหาทางพฤติกรรม (ร้อยละ 19) และเด็กที่มีบกพร่องทางสติปัญญา (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2543)

สถิติคนพิการในต่างประเทศ

หลายประเทศได้ดำเนินการหาสถิติคนพิการทั้งจากการทำสำมะโนประชากร และการสำรวจ ซึ่งอาจเป็นการสำรวจโดยรวมกับการสำรวจอื่น ๆ ที่มีอยู่ หรือการสำรวจเฉพาะเรื่องคนพิการ เช่น ประเทศนิวซีแลนด์ดำเนินการสำรวจคนพิการโดยเฉพาะ โดยใช้กรอบประชากรที่ได้จากการทำสำมะโนมาดำเนินการสุ่มตัวอย่าง คำนิยามคนพิการคือ “คนที่มีความจำกัดในการทำกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง เนื่องจากปัญหาเรื้อรังหรือปัญหาทางสุขภาพที่เป็นมาหรือคาดว่าจะยาวนานเกิน 6 เดือนขึ้นไป” กิจกรรมที่กล่าวข้างต้นหมายถึงกิจกรรมประจำวัน เช่น การอ่านหนังสือ การได้ยิน การสื่อสารกับผู้อื่น การแต่งกายด้วยตนเอง การเคลื่อนไหว การเรียนรู้ เป็นต้น คำถามเกี่ยวกับกิจกรรมหลักที่ใช้ในเด็กและผู้ใหญ่แตกต่างกันโดยในเด็กเป็นคำถามที่เกี่ยวข้องกับการเรียนหนังสือ ในขณะที่กิจกรรมหลักของผู้ใหญ่คือการทำงาน ผลการสำรวจในปี 2001 (The 2001 New Zealand Disability Survey) พบอัตราคนพิการร้อยละ 18.3 ของประชากรทั้งประเทศ (ประมาณ 743,800 คน) โดยในกลุ่มเด็กอายุ 0-14 ปีพบอัตราความพิการร้อยละ 11 (ประมาณ 90,000 คน) เด็กผู้ชายมีความพิการมากกว่าเด็กผู้หญิง ความพิการส่วนใหญ่เป็นความพิการเกี่ยวกับการพูด การเรียนรู้และพัฒนาการ รองลงมาคือปัญหาเกี่ยวกับสุขภาพและความพิการด้านประสาทสัมผัส ตามลำดับ (www.stats.govt.nz)

ประเทศสหรัฐอเมริกามีการสำรวจเกี่ยวกับคนพิการหลายแห่งซึ่งแต่ละแห่งใช้คำนิยามที่แตกต่างกัน สถิติการคาดประมาณคนพิการที่นิยมใช้ในการอ้างอิงมากมาจากการสำรวจ 2 แห่งคือ The Survey of Income and Program Participation (SIPP) และ The National Household Survey (NHIS) (www.icdi.wvu/disability/US)

ผลการสำรวจของ SIPP พบว่า ในปี 1992 ประมาณร้อยละ 19.4 ของประชากรในครัวเรือนทั่วไปหรือคิดเป็นประชากรประมาณ 48.9 ล้านคนมีความพิการโดยประมาณ 24.1 ล้านคนเป็นผู้ที่จัดว่ามีความพิการระดับรุนแรง และประมาณว่าร้อยละ 15 ของประชากรหรือคิดเป็นจำนวนประชากรประมาณ 37.7 ล้านคน ระดับความรุนแรงของความพิการใน SIPP คือ การไม่สามารถทำกิจกรรมหลักในชีวิตประจำวันด้วยตนเอง (an inability to perform physical functions) ส่วนใน NHIS

หมายถึงการต้องมีผู้ช่วยเหลือการทำกิจวัตรประจำวัน (the need for assistance in daily activities) โดยกิจกรรมหลักที่ใช้ในการถามมีความแตกต่างกันตามกลุ่มอายุ ดังนี้

- เด็กอายุต่ำกว่า 5 ปี หมายถึง การเล่น
- เด็กอายุ 5 – 17 ปี หมายถึง การเรียนหนังสือ
- บุคคลอายุ 18 – 69 ปี หมายถึง การทำงานหรือการทำงานบ้าน
- บุคคลอายุตั้งแต่ 70 ปีขึ้นไป หมายถึงการทำกิจวัตรประจำวันด้วยตนเอง (ADLs) เช่น การอาบน้ำ การกินอาหาร การแต่งตัว หรือ การเคลื่อนที่ไปมาภายในบ้าน นอกจากนี้ยังรวมถึงการทำกิจกรรมสำคัญบางประการด้วยตนเอง (IADLs) เช่น การดูแลบ้าน การซื้อของ การไปไหนมาไหนด้วยตนเอง เป็นต้น

สำหรับสถิติความพิการในเด็กซึ่งเป็นการใช้คำถามที่เกี่ยวกับปัญหา หรือความลำบากในการทำกิจกรรมหลักในชีวิตประจำวันพบว่า ประมาณร้อยละ 6.7 ของเด็กอายุต่ำกว่า 18 ปี (ประมาณ 4.7 ล้านคน) มีข้อจำกัดการทำกิจกรรมหลักในชีวิตประจำวัน (การเล่นสำหรับเด็กต่ำกว่า 5 ปีและการเรียนหนังสือสำหรับเด็กอายุ 5-17 ปี) โดยแบ่งเป็นรายละเอียดดังนี้

- ร้อยละ 1.8 (1.3 ล้านคน) มีความจำกัดในกิจกรรมหลักอื่น ๆ นอกเหนือจากการเล่นหรือการเรียนหนังสือ
- ร้อยละ 4.2 (2.9 ล้านคน) มีความจำกัดในการเล่นหรือการเรียนหนังสือ
- ร้อยละ 0.7 (519,000 คน) ไม่สามารถเล่น หรือเรียนหนังสือได้เลย

ผลการสำมะโนในปี 2000 พบอัตราคนพิการในประเทศสหรัฐอเมริกาในระดับสูง ทั้งนี้เนื่องจาก การให้คำนิยามที่กว้าง โดยพบว่า ประชากรในวัยเด็ก (5-15 ปี) ที่มีความพิการมีจำนวน 2,614,919 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 5.8 ของประชากรในวัยเดียวกันซึ่งมีจำนวน 45,133,667 คน (www.icdi.wvu.edu/disability/u.s.)

สำหรับประเทศออสเตรเลียมีการสำรวจคนพิการจากหลายหน่วยงาน โดยหน่วยงานหลักที่ดำเนินการสำรวจข้อมูลเกี่ยวกับคนพิการคือสำนักงานสถิติ (The Australian Bureau of Statistics) ข้อมูลคนพิการล่าสุดมาจาก Survey of Disability, Aging and Carers, 1988 (www.aihw.gov) ผลการสำรวจพบอัตราคนพิการของประชากรทั้งประเทศร้อยละ 19.3 (ประมาณ 3.6 ล้านคน จากประชากรทั้งหมด 18.6 ล้านคน) โดยในกลุ่มเด็กอายุ 0-14 ปี พบอัตราความพิการขั้นรุนแรงจนถึงรุนแรงมาก ร้อยละ 3.6 (ประมาณ 143,600 คน) นิยามความพิการที่ใช้คือ “ผู้ที่รายงานว่ามีความจำกัดหรือมีความบกพร่องในการทำกิจวัตรหลักในชีวิตประจำวันอย่างใดอย่างหนึ่งหรือมากกว่า เป็นเวลานานเกิน 6 เดือนหรือคาดว่าจะนานเกิน 6 เดือนขึ้นไป” ซึ่งกิจวัตรหลักหมายถึง กิจกรรมหลัก 3 ด้าน (Core activities) และ/หรือ การเรียนหนังสือ/การทำงาน กิจวัตรหลัก ได้แก่

- การทำกิจวัตรประจำวันด้วยตนเอง (Self-care) - การอาบน้ำ การแต่งตัว การกิน การขับถ่ายและการควบคุมการขับถ่าย
- การเคลื่อนไหว (Mobility) - การเคลื่อนที่ภายในบ้านและนอกบ้าน การเคลื่อนย้ายตนเองจากที่นอนหรือเก้าอี้ และการใช้บริการขนส่งสาธารณะ
- การสื่อสาร (Communication) - การเข้าใจคำพูดของผู้อื่นและการทำให้ผู้อื่นเข้าใจคำพูดของตน (ผู้อื่น หมายถึง คนในครอบครัว เพื่อนฝูง และคนแปลกหน้า)

การแบ่งระดับความรุนแรงของการทำกิจกรรมหลัก แบ่งเป็น 3 ระดับคือ

- รุนแรงมาก - ไม่สามารถทำกิจกรรมหลักได้ด้วยตนเองโดยไม่มีคนช่วยได้เลย
- รุนแรง - ต้องการความช่วยเหลือในการทำกิจกรรมหลักเป็นบางครั้ง
- ปานกลาง - มีความลำบากในการทำกิจกรรม แต่ไม่ต้องมีคนช่วย
- เล็กน้อย - ไม่มีความลำบากในการทำกิจกรรม แต่จำเป็นต้องมีอุปกรณ์หรือช่วยสำหรับคนพิการ

ข้อมูลคนพิการของประเทศในกลุ่มเอเชียพบว่าประเทศส่วนใหญ่ดำเนินการสำรวจคนพิการโดยใช้แนวคำถามที่เน้นเรื่อง ความบกพร่องของอวัยวะหรือจิตใจ (impairment) ซึ่งทำให้สติคิดพิการต่ำกว่าประเทศที่ใช้แนวคำถามเรื่อง ความสามารถในการทำกิจวัตรหลักที่เหมาะสมกับช่วงอายุต่าง ๆ (disability) มาก โดยพบว่าอัตราคนพิการของประชากรในกลุ่มประเทศเอเชีย อยู่ระหว่างร้อยละ 0.2-5 ในขณะที่กลุ่มประเทศที่ใช้แนวคำถามเรื่องความสามารถในการทำกิจวัตรหลักอยู่ระหว่างร้อยละ 8 -20 (U.N., 1990)

คำถามที่พบเสมอในหมู่ผู้ที่เกี่ยวข้องกับคนพิการคือ "ตกลงประเทศไทยมีคนพิการเท่าไรกันแน่" หรือ ตัวเลขที่หน่วยงานรายงานนั้นเชื่อถือได้ขนาดไหน คำตอบที่แน่นอนคงไม่ใช่เรื่องง่าย เพราะมีปัจจัยหลายอย่างที่ทำให้ตัวเลขที่รายงานออกมาหรือที่เรียกว่าสถิติคนพิการนั้นมีความแตกต่างกัน เช่นวิธีการเก็บข้อมูลหรือเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล ความแตกต่างทางวัฒนธรรมโดยเฉพาะด้านเจตคติของสังคมต่อคนพิการ สภาพแวดล้อมในสังคมเช่นโรคภัยไข้เจ็บ อุบัติเหตุ/อุบัติเหตุต่าง ๆ และโครงสร้างของประชากรซึ่งในสังคมที่มีประชากรสูงอายุในสัดส่วนที่สูงจะพบอัตราคนพิการสูงตามไปด้วย แต่ปัจจัยหลักที่ทำให้เกิดความแตกต่างกันในตัวเลขคนพิการน่าจะมาจากของค่านิยามคนพิการที่แตกต่างกันมากที่สุด

สิ่งแรกที่ต้องทำความเข้าใจคือ ความหมายของคำว่า "คนพิการ" นั้นหมายความว่าอย่างไรและครอบคลุมถึงใครบ้าง ถึงแม้มีการสำรวจคนพิการในประเทศไทยหลายครั้ง ไม่ว่าจะเป็นการสำรวจที่จัดขึ้นเป็นการเฉพาะหรือการสำรวจที่แฝงกับการสำรวจอื่น เช่น การสำรวจเกี่ยวกับสุขภาพอนามัยและสวัสดิการก็ตาม ค่านิยามที่ใช้เพื่อค้นหาคนพิการยังคงมุ่งเน้นคนที่มีความบกพร่อง

ของร่างกายหรือจิตใจ (impairment) แต่ยังไม่มีการศึกษาเกี่ยวกับความพิการในลักษณะที่มุ่งเน้นถึงความสามารถในการประกอบกิจวัตรหลักในชีวิตประจำวัน (disability) ของประชากรในวัยต่าง ๆ ซึ่งสามารถนำไปใช้ประโยชน์เพื่อการวางนโยบายด้านสวัสดิการสังคมได้มากกว่า ดังนั้นการศึกษานี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสถานการณ์ความพิการของประชากรในวัยเด็ก อายุระหว่าง 5-14 ปี โดยมุ่งเน้นถึงการมีข้อจำกัดหรือมีความลำบากในการประกอบกิจวัตรหลักของประชากรในวัยนี้คือ การเรียนหนังสือ โดยคาดหวังว่าจะนำไปเป็นข้อมูลส่วนหนึ่งในการพิจารณาจัดทำนโยบายด้านการศึกษาต่อไป

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นการศึกษาเอกสารจากรายงานการสำรวจคนพิการในประเทศไทยต่างๆ ที่ดำเนินการตั้งแต่ปี พ.ศ. 2534 เป็นต้นมา สำหรับข้อมูลที่จะนำมาวิเคราะห์เป็นข้อมูลทุติยภูมิที่ได้จากการสำรวจความพิการและภาวะทุพพลภาพ พ.ศ. 2545 ของสำนักงานสถิติแห่งชาติ ซึ่งเป็นการสำรวจครัวเรือนทั่วประเทศ มีครัวเรือนตัวอย่าง 49,994 ครัวเรือน เป็นครัวเรือนตัวอย่างในกรุงเทพมหานคร 2,745 ครัวเรือนในเขตเทศบาลอื่น 24,360 ครัวเรือน และนอกเขตเทศบาล 22,892 ครัวเรือน การเก็บข้อมูลใช้วิธีการสัมภาษณ์หัวหน้าครัวเรือนหรือสมาชิกของครัวเรือนที่ตกเป็นตัวอย่างโดยพนักงานของสำนักงานสถิติแห่งชาติ และนำมาประมวลผลโดยมีการถ่วงน้ำหนักข้อมูล (weight) เพื่อให้ได้ค่าประมาณประชากรทั้งหมดใกล้เคียงกับค่าที่แท้จริง

การศึกษานี้เลือกทำการวิเคราะห์เฉพาะประชากรที่มีอายุระหว่าง 5 –14 ปี โดยมีค่านิยามดังนี้ คนพิการ หมายถึง ผู้ที่รายงานว่ามีความลำบากหรือมีปัญหาในการทำกิจวัตรหลัก ซึ่งในที่นี้หมายถึงการเรียนหนังสือ เนื่องจากมีปัญหาทางสุขภาพหรือความเจ็บป่วยเรื้อรังที่เป็นต่อเนื่องมาตั้งแต่ 6 เดือนขึ้นไปหรือมีความผิดปกติหรือบกพร่องของร่างกาย สติปัญญา หรือจิตใจ

ผลการศึกษา

การสำรวจความพิการและภาวะทุพพลภาพ พ.ศ. 2545 ของสำนักงานสถิติแห่งชาติ เป็นการสำรวจข้อมูลเกี่ยวกับประชากรที่มีปัญหาสุขภาพ และประชากรที่มีความพิการ (ความบกพร่องของอวัยวะ) 31 ลักษณะทั่วประเทศ โดยในการศึกษารั้งนี้เลือกศึกษาเฉพาะกลุ่มประชากรในวัยเรียนคืออายุระหว่าง 5 – 14 ปี โดยมุ่งเน้นเรื่องการทำกิจกรรมหลักของเด็กในวัยนี้คือ การเรียนหนังสือ เด็กที่จัดเข้าข่ายเป็นผู้มีความพิการคือ เด็กที่มีปัญหาหรือความลำบากในการเรียนหนังสือหรือไม่ได้เรียนหนังสือเนื่องจากมีปัญหาทางสุขภาพหรือความเจ็บป่วยที่เป็นต่อเนื่องมาตั้งแต่ 6 เดือนหรือมีความพิการ โดยดึงจากคำถามว่า “ (ชื่อ)... มีปัญหาหรือความลำบากในการเรียนหนังสือเนื่องจากปัญหาทางสุขภาพหรือความเจ็บป่วยที่เป็นต่อเนื่องมาตั้งแต่ 6 เดือนหรือมีความพิการหรือไม่” สำหรับเด็กที่เรียนหนังสือ ส่วนเด็กที่ไม่ได้เรียนหนังสือ เป็นการดึงคำถามถึงสาเหตุที่ไม่ได้เรียนหนังสือ และ

เลือกเฉพาะคำตอบที่เกี่ยวข้องกับปัญหาสุขภาพหรือความเจ็บป่วยหรือมีความพิการมาวิเคราะห์ร่วมกับ ลักษณะความพิการต่าง ๆ แล้วจึงนำมาจัดเป็นกลุ่มเช่นเดียวกับกลุ่มเด็กที่เรียนหนังสือ

ผลการศึกษาแสดงในตารางที่ 1 พบว่าประชากรในวัย 5- 14 ปีมีจำนวน 10,678,539 คน ในจำนวนนี้เรียนหนังสือ 10,083,657 คน (ร้อยละ 94.6) และไม่เรียนหนังสือ 594,882 คน (ร้อยละ 5.4)

ในกลุ่มที่เรียนหนังสือพบว่า นักเรียนที่มีปัญหาหรือความลำบากในการเรียนหนังสือ เนื่องจากมีปัญหาทางสุขภาพหรือความเจ็บป่วยเรื้อรังที่เป็นมาเกิน 6 เดือนขึ้นไปหรือมีความพิการ มีจำนวน 267,711 คน (ร้อยละ 2.6 ของนักเรียนทั้งหมด) โดยพบว่าเด็กผู้ชายมีปัญหาหรือความลำบากในการเรียนหนังสือมากกว่าเด็กผู้หญิง

สำหรับกลุ่มที่ไม่เรียนหนังสือซึ่งมีสาเหตุหลายประการที่ทำให้เด็กไม่เรียนหนังสือ แบ่งเป็น สาเหตุทั่วไปและสาเหตุที่เกี่ยวข้องกับความพิการ สาเหตุทั่วไปได้แก่ ไม่มีทุนทรัพย์ ต้องหาเลี้ยง ตนเองและครอบครัว โรงเรียนอยู่ไกลหรือการคมนาคมไม่สะดวก ไม่สนใจที่จะเรียน มีปัญหาทาง ความประพฤติ เป็นต้น และสาเหตุที่เกี่ยวข้องกับความพิการได้แก่ ป่วยหรือพิการจนไม่สามารถเรียน ได้ ไม่มีโรงเรียนพิเศษสำหรับคนพิการ โรงเรียนสำหรับนักเรียนปกติไม่พร้อมที่จะรับเข้าเรียน และ พิจารเรียนได้แต่ถูกเพื่อนล้อเลียน/แกล้ง ซึ่งเด็กที่ไม่เรียนหนังสือเมื่อถึงเฉพาะผู้ที่ให้คำตอบ 4 ข้อซึ่ง เป็นคำตอบที่เกี่ยวข้องกับความพิการ พบว่าเด็กที่ไม่เรียนหนังสือเนื่องจากสาเหตุที่เกี่ยวข้องกับความ พิจารมีจำนวน 201,351 คน (ร้อยละ 33.8 ของเด็กที่ไม่เรียนหนังสือ) และเป็นเด็กผู้ชายมากกว่า เด็กผู้หญิง

ผลการศึกษาพบว่า เด็กที่จัดว่าเป็นผู้มีความพิการในวัย 5- 14 คน มีจำนวนทั้งสิ้น 469,062 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 4.4 ของประชากรเด็กในวัยนี้ เป็นเด็กผู้ชายมากกว่าเด็กผู้หญิง (ร้อยละ 4.7 และ 4.0 ตามลำดับ)

----- ตารางที่ 1 -----

เมื่อพิจารณาเฉพาะกลุ่มเด็กที่เรียนหนังสือซึ่งมีปัญหาหรือความลำบากในการเรียนหนังสือ (ตารางที่ 2) จำแนกตามสาเหตุของของปัญหาหรือความลำบาก โดยสามารถระบุปัญหาหรือความลำบากในการเรียนหนังสือได้มากกว่า 1 ประเภท พบว่า สาเหตุส่วนใหญ่เกิดจากปัญหาด้านสุขภาพ (ร้อยละ 0.85) รองลงมาคือปัญหาด้านการได้ยินหรือการสื่อความหมายกับผู้อื่น และ ปัญหาเกี่ยวกับการเดินหรือการเคลื่อนไหวของร่างกาย เช่น การใช้แขน มือ นิ้ว (ร้อยละ 0.80 และ 0.64 ตามลำดับ) เมื่อพิจารณาแยกตามเพศพบว่านักเรียนชายมีปัญหาหรือความลำบากในการเรียนหนังสือมากกว่านักเรียนหญิง (ร้อยละ 2.8 และ ร้อยละ 2.5 ตามลำดับ) แต่เมื่อแยกพิจารณาตามประเภทความ

พิจารณาพบว่าเด็กผู้หญิงมีความพิการด้านการได้ยินหรือสื่อความหมายมากกว่าเด็กผู้ชาย ในขณะที่ความพิการในเด็กผู้ชายส่วนใหญ่จัดอยู่ในประเภทปัญหาด้านสุขภาพ และด้านการเดินหรือการเคลื่อนไหวของร่างกาย เด็กผู้หญิงมีปัญหาหรือความลำบากในการเรียนหนังสือเนื่องจากมีความพิการมากกว่าหนึ่งลักษณะ (ความพิการซ้อน) มากกว่าเด็กผู้ชาย

----- ตารางที่ 2 -----

สำหรับกลุ่มประชากรวัย 5- 14 ปีที่ไม่เรียนหนังสือ (ตารางที่ 3) ซึ่งมีจำนวนทั้งสิ้น 594,882 คน (ร้อยละ 5.6 ของประชากรทั้งหมด) ซึ่งมีเหตุผลในการไม่เรียนหนังสือหลายประการ ได้แก่ เหตุผลที่เกี่ยวข้องกับความพิการ ได้แก่ ป่วยหรือพิการจนไม่สามารถเรียนได้ ไม่มีโรงเรียนพิเศษสำหรับคนพิการ โรงเรียนสำหรับนักเรียนปกติไม่พร้อมที่จะรับเข้าเรียน และพิการเรียนได้แต่ถูกเพื่อนล้อเลียน/แกล้ง และเหตุผลที่ไม่เกี่ยวข้องกับความพิการ ได้แก่ อายุไม่ถึงเกณฑ์ ไม่มีทุนทรัพย์เรียน ต้องหาเลี้ยงตนเองหรือครอบครัว โรงเรียนอยู่ไกลหรือการคมนาคมไม่สะดวก ไม่สนใจหรือคิดว่าไม่มีประโยชน์ที่จะเรียน เข้าเรียนต่อไม่ได้ มีปัญหาทางความประพฤติ เป็นต้น

จำนวนเด็กที่ไม่เรียนหนังสือเนื่องจากเหตุผลที่เกี่ยวข้องกับความพิการมีทั้งสิ้น 201,351 คน (คิดเป็นร้อยละ 33.8 ของผู้ไม่เรียนหนังสือทั้งหมด หรือร้อยละ 2.1 ของประชากรในวัยนี้) จากตารางที่ 3 แสดงให้เห็นว่าเด็กผู้ชายที่ไม่เรียนหนังสือเพราะเหตุผลจากความพิการมีจำนวนมากกว่าเด็กผู้หญิง ความพิการที่พบมากที่สุดคือ ความพิการทางสติปัญญาหรือการเรียนรู้ (ร้อยละ 16.6) รองลงมาคือ ความพิการทางการได้ยินหรือการสื่อความหมายและความพิการทางกายหรือการเคลื่อนไหวในสัดส่วนที่เท่ากัน (ร้อยละ 10.1) ซึ่งความพิการเกือบทุกประเภทพบในเด็กผู้ชายมากกว่าเด็กผู้หญิง ยกเว้นความพิการทางสติปัญญาหรือการเรียนรู้ที่พบอัตราในเด็กผู้หญิงสูงกว่าเด็กผู้ชาย

----- ตารางที่ 3 -----

เมื่อรวมประชากรวัย 5 –14 ปีทั้งหมดทั้งที่เรียนหนังสือและไม่เรียนหนังสือแล้ว (ตารางที่ 4) พบว่าความพิการที่พบส่วนใหญ่คือความพิการทางสติปัญญาหรือการเรียนรู้ และความพิการทางการได้ยินหรือการสื่อความหมาย เป็นความพิการที่พบมากที่สุดคือ (ร้อยละ 1.37 และ 1.32) รองลงมาคือความพิการทางกายและการเคลื่อนไหว (ร้อยละ 1.17) และความพิการเนื่องจากปัญหาสุขภาพและอื่น ๆ เด็กผู้ชายมีความพิการมากกว่าเด็กผู้หญิง

เมื่อพิจารณาเกี่ยวกับจำนวนความพิการในเด็กพบว่า เด็กส่วนใหญ่มีความพิการลักษณะเดียว ผู้มีความพิการมากกว่า 1 ลักษณะซึ่งอาจเรียกว่ามีความพิการซ้อนซึ่งเมื่อพิจารณาตามลักษณะของความพิการพบว่าเด็กผู้ชายมีความพิการ 2 ลักษณะมากกว่าเด็กผู้หญิง ในขณะที่เด็กผู้หญิงกับมีความพิการ 3 ลักษณะในอัตราที่สูงกว่าเด็กผู้ชาย

----- ตารางที่ 4 -----

สรุปและข้อเสนอแนะ

การศึกษาครั้งนี้พบอัตราความพิการของประชากรวัยเด็กร้อยละ 4 ซึ่งสูงกว่าผลจากการสำรวจความพิการที่ผ่าน ๆ มา แต่สอดคล้องกับอัตราคนพิการของประเทศออสเตรเลีย นิวซีแลนด์ และสหรัฐอเมริกา ดังที่กล่าวมาข้างต้น ทั้งนี้ เหตุผลหลักเนื่องจากคำนิยามที่ใช้แตกต่างกัน โดยการศึกษาวิเคราะห์จากความสามารถในการประกอบกิจกรรมหลักของประชากรในวัยนี้คือ การเรียนหนังสือ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดเรื่อง “Disability” ขององค์การอนามัยโลกและแนวคิดที่ใช้ในประเทศพัฒนาหลายประเทศ ในขณะที่การสำรวจส่วนใหญ่ในประเทศไทยเป็นการให้คำนิยามของคนพิการซึ่งหมายถึง ความบกพร่องหรือผิดปกติของร่างกายหรือจิตใจที่สามารถเห็นได้ชัดเจนเท่านั้น ซึ่งเป็นแนวคำถามที่บ่งบอกถึง “Impairment” การใช้คำถามว่ามีความพิการหรือความผิดปกติต่างๆ โดยตรงอาจทำให้กระทบกระเทือนต่อความรู้สึกของผู้ตอบ บางคนรู้สึกอึดอัด อาจไม่อยากตอบคำถาม ไม่ต้องการเปิดเผยให้ผู้อื่นรู้ ดังนั้นจึงทำให้อัตราคนพิการที่ใช้แนวคำถามนี้เป็นเครื่องมือจำแนกประเภทคนพิการต่ำกว่าที่ได้จากการศึกษาซึ่งใช้คำนิยามที่บ่งบอกภาวะ “Disability”

ประเด็นที่น่าสังเกตคือ ปัญหาซึ่งก่อให้เกิดอุปสรรคในการเรียนหนังสือของเด็กจำนวนไม่น้อยเกิดจากปัญหาทางด้านสุขภาพเรื้อรังนอกเหนือจากปัญหาที่เกิดจากความบกพร่องหรือความผิดปกติของอวัยวะ ซึ่งเป็นประเด็นที่ควรให้ความสนใจ เพราะเป็นภาวะที่ไม่สามารถเห็นได้อย่างชัดเจนเหมือนความพิการลักษณะอื่น เช่น ตาบอด แขน/ขาพิการ/ขาด เป็นต้น แต่ก็ เป็นภาวะที่มีผลต่อการกระทำกิจกรรมหลักในช่วงวัยนี้ซึ่งได้แก่การเรียน ทำให้เด็กมีปัญหาหรือความลำบากในการเรียนหรือไม่สามารถเรียนได้ โดยภาวะด้านสุขภาพที่เป็นเรื้อรังนี้พบได้มากถึงเกือบร้อยละหนึ่งของประชากรในวัยนี้ ซึ่งความพิการเนื่องจากปัญหาสุขภาพหรือการเจ็บป่วยเรื้อรังนี้ เป็นสิ่งที่คนส่วนใหญ่มองข้ามและละเลยไม่ให้ความสำคัญ ซึ่งหากใช้คำถามเฉพาะความบกพร่องของร่างกายสติปัญญาหรือจิตใจเท่านั้นก็จะทำให้กลุ่มคนจำนวนมากไม่ถูกนำมาพิจารณาด้วย ทั้ง ๆ ที่ กฎกระทรวง ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2537) ออกตามความในพระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ. 2534 ได้กำหนดประเภทคนพิการทางกายหรือการเคลื่อนไหว ให้รวมถึง คนที่มีการสูญเสีย

ความสามารถในการเคลื่อนไหวมือ แขน ขา หรือลำตัว อันเนื่องมาจากแขนหรือขาขาด อัมพาตหรืออ่อนแรง โรคข้อหรืออาการปวดเรื้อรัง รวมทั้งโรคเรื้อรังของระบบการทำงานของร่างกายอื่น ๆ ที่ทำให้ไม่สามารถประกอบกิจกรรมหลักในชีวิตประจำวัน หรือ ดำรงชีวิตในสังคมเชิงคนปกติได้

การศึกษานี้มีข้อจำกัดเนื่องจากการเป็นการสำรวจครั้งแรกที่นำข้อคำถามเกี่ยวกับความสามารถในการประกอบกิจกรรมหลักต่าง ๆ ในชีวิตประจำวันมาใช้ซึ่งยังไม่ครอบคลุมเท่าที่ควร ในกลุ่มเด็กขาดคำถามที่เกี่ยวกับระดับความรุนแรงของปัญหา อุปกรณ์หรือเครื่องช่วยคนพิการ จึงทำให้ไม่สามารถวิเคราะห์ระดับความรุนแรงของความพิการตลอดจนปัจจัยเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมได้ นอกจากนี้ยังมีข้อจำกัดเรื่องการสุ่มตัวอย่าง และยังพบว่ามีคนจำนวนหนึ่งที่ไม่ระบุรายละเอียดเกี่ยวกับลักษณะความพิการซึ่งเป็นสาเหตุของปัญหาหรือความลำบากในการเรียน ซึ่งอาจมีผลต่อการจำแนกประเภทความพิการได้ อย่างไรก็ตาม ภาพที่พบโดยรวมน่าจะเป็นข้อมูลที่มีประโยชน์ในการนำไปใช้เป็นข้อมูลสำหรับปรับปรุงเครื่องมือและวิธีการสำหรับการสำรวจคนพิการในครั้งต่อไป และใช้ประโยชน์ในระดับนโยบายเพื่อหามาตรการต่าง ๆ ที่จะช่วยให้เด็กที่ด้อยโอกาสเหล่านี้ได้รับความสนับสนุนและความช่วยเหลือในด้านต่าง ๆ ทั้งด้านการศึกษา สังคม และสาธารณสุขเพื่อให้สามารถเรียนหนังสือได้อย่างเต็มที่ตามศักยภาพที่เขามี สามารถมีส่วนร่วมในสังคมเพื่อนำไปสู่การมีคุณภาพชีวิตที่ดีต่อไป

เอกสารอ้างอิง

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ

- 2543 รายงานผลการดำเนินงานการศึกษาพิเศษ ปีการศึกษา 2542 – 2543 สำนักนิเทศและ
พัฒนามาตรฐานการศึกษา

สำนักงานคณะกรรมการการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ

- มปป. พระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ. 2534 กรมประชาสงเคราะห์

สำนักงานสถิติแห่งชาติ

- 2535 รายงานการสำรวจเกี่ยวกับอนามัยและสวัสดิการ, 2534 สำนักนายกรัฐมนตรี
2540 รายงานการสำรวจเกี่ยวกับอนามัยและสวัสดิการ, 2539 สำนักนายกรัฐมนตรี
2544 รายงานการสำรวจคนพิการ พ.ศ. 2544 สำนักนายกรัฐมนตรี

สถาบันวิจัยสาธารณสุขไทย

- 2539 การสำรวจสถานการณ์สุขภาพอนามัยของประชาชนไทยด้วยการสอบถามและตรวจ
ร่างกายทั่วประเทศครั้งที่ 1 พ.ศ. 2534 – 2535 จันทร์เพ็ญ ชูประภาวรรณ
(บรรณาธิการ) กระทรวงสาธารณสุข

สถาบันวิจัยประชากรและสังคม

- 2541 การสำรวจข้อมูลพื้นฐานคนพิการในวัยเรียนและก่อนวัยเรียน มหาวิทยาลัยมหิดล

Helander, Einar

- 1992 Prejudice and Dignity : An Introduction to Community-Based Rehabilitation,
Interregional Programme for Disabled People., United Nations Development
Programme

United Nations

- 1990 Disability Statistics Compendium, Statistics on Special Population Groups, Series
Y No.4

World Health Organization

- 1980 International Classification of Impairments, Disabilities and Handicaps, Geneva.
2001 International Classification of Functioning, Disability, and Health, Geneva.

Australian Institute of Health and Welfare, Canberra.

- 2003 Disability Prevalence and Trends. Home Page. Available: <http://www.aihw.go>.

The Information and Publishing Services Division of Statistics New Zealand.

- 2004 Disability Counts 200. Home Page. Available: <http://www.stats.govt.nz>.

International Center on Disability.

- 2004 Available: <http://www.icdi.wvu/disability/US>

ตารางที่ 1 จำนวนและร้อยละของประชากรวัย 5 –14 ปี ที่มีปัญหาในการเรียนหนังสือจำแนกตามเพศและสถานภาพการเรียนหนังสือ

	จำนวน			ร้อยละ		
	ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง	รวม
ประชากรทั้งหมด (วัย 5 –14 ปี)	5,403,398	5,275,141	10,678,539	50.6	49.4	100
เรียนหนังสือ	5,069,890	5,013,767	10,083,657	93.83*	95.05*	94.43#
- มีความลำบากในการเรียนหนังสือ	142,966	124,745	267,711	2.82**	2.49**	2.65**
ไม่เรียนหนังสือ	333,508	261,374	594,882	6.17*	4.95*	5.57*
- เนื่องจากป่วยหรือมีความพิการ	113,838	87,513	201,351	34.13***	33.48***	33.85#
รวมผู้จัดว่ามีความพิการ	256,804	212,258	469,062	4.75*	4.02*	4.39#

หมายเหตุ * คิดร้อยละจากประชากรเพศเดียวกัน

** คิดร้อยละจากประชากรที่เรียนหนังสือในเพศเดียวกัน

*** คิดร้อยละจากประชากรที่ไม่เรียนหนังสือในเพศเดียวกัน

คิดร้อยละจากประชากรรวม

ตารางที่ 2 จำนวนและร้อยละของประชากรวัย 5- 14 ปีที่เรียนหนังสือและมีปัญหาหรือความลำบากในการเรียน จำแนกตามประเภทของปัญหา (ตอบได้มากกว่า 1 ประเภท)

ประเภทของปัญหา*	จำนวน			ร้อยละของประชากรที่เรียนหนังสือ		
	ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง	รวม
เรียนหนังสือ	5,069,890	5,013,767	10,083,657			
มีปัญหา*	142,966	124,745	267,711	2.82	2.49	2.65
- มีปัญหาทางด้านการมองเห็น	10,439	7,891	18,330	0.21	0.16	0.18
- มีปัญหาทางด้านการได้ยิน/การพูด	38,000	42,284	80,284	0.75	0.84	0.80
- มีปัญหาทางด้านกาย/การเคลื่อนไหว	36,204	28,277	64,481	0.71	0.56	0.64
- มีปัญหาทางด้านสติปัญญา/การเรียนรู้	18,396	29,037	47,433	0.36	0.58	0.47
- มีปัญหาทางด้านจิตใจ/พฤติกรรม	7,626	20,561	28,187	0.15	0.41	0.28
- มีปัญหาทางด้านสุขภาพ/อื่น ๆ	50,144	35,892	86,036	0.99	0.72	0.85
มี 1 ปัญหา	120,956	91,208	212,164	2.39	1.82	2.10
มี 2 ปัญหา	11,891	9,025	20,916	0.23	0.18	0.21
มี 3 ปัญหา	5,357	18,228	23,585	0.11	0.36	0.23
ไม่ทราบ ไม่ตอบ	4,762	6,284	11,046	0.09	0.13	0.11
รวมเด็กมีปัญหาในการเรียน	142,966	124,745	267,711	2.82	2.49	2.65

หมายเหตุ * ตอบได้มากกว่าหนึ่งประเภท

ตารางที่ 3 จำนวนและร้อยละของประชากรวัย 5 - 14 ปี ที่ไม่เรียนหนังสือ จำแนกตามประเภทของปัญหา (ตอบได้มากกว่า 1 ประเภท)

ประเภทของปัญหา*	จำนวน			ร้อยละของประชากร ที่ไม่เรียนหนังสือ		
	ชาย	หญิง	รวม			
ไม่เรียนหนังสือ	333,508	261,374	594,882			
มีปัญหา*	113,838	87,513	201,351	34.13	33.48	33.85
- มีปัญหาทางด้านการมองเห็น	9,233	8,951	18,184	2.77	3.42	3.06
- มีปัญหาทางด้านการได้ยิน/การพูด	35,672	24,603	60,275	10.70	9.41	10.13
- มีปัญหาทางด้านการกาย/การเคลื่อนไหว	33,061	27,154	60,215	9.91	10.39	10.12
- มีปัญหาทางด้านสติปัญญา/การเรียนรู้	53,879	44,877	98,756	16.16	17.17	16.60
- มีปัญหาทางด้านจิตใจ/พฤติกรรม	7,404	1,263	8,667	2.22	0.48	1.46
- มีปัญหาทางด้านสุขภาพ/อื่น ๆ	7,169	1,640	8,809	2.15	0.63	1.48
มี 1 ปัญหา	88,323	70,702	159,025	26.48	27.05	26.73
มี 2 ปัญหา	17,058	12,191	29,249	5.11	4.66	4.92
มี 3 ปัญหา	7,993	4,468	12,461	2.40	1.71	2.09
ไม่ทราบ ไม่ตอบ	464	152	616	0.14	0.06	0.10
รวมเด็กที่ไม่เรียนเพราะมีปัญหาที่เกี่ยวข้องกับความพิการ	113,838	87,513	201,351	34.13	33.48	33.85

หมายเหตุ * ตอบได้มากกว่า 1 ปัญหา

ตารางที่ 4 จำนวนและร้อยละของประชากรวัย 5- 14 ปี ที่มีความพิการ จำแนกตามประเภทของปัญหา (ตอบได้มากกว่า 1 ประเภท)

ประเภทของปัญหา*	จำนวน			ร้อยละของประชากรทั้งหมด		
	ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง	รวม
ประชากรทั้งหมด	5,403,398	5,275,141	10,678,539			
- มีปัญหาทางด้านการมองเห็น	19,672	16,842	36,514	0.36	0.32	0.34
- มีปัญหาทางด้านการได้ยิน/การพูด	73,672	66,887	140,559	1.36	1.27	1.32
- มีปัญหาทางด้านการเคลื่อนไหว	69,265	55,431	124,696	1.28	1.05	1.17
- มีปัญหาทางด้านสติปัญญา/การเรียนรู้	72,275	73,914	146,189	1.34	1.40	1.37
- มีปัญหาทางด้านจิตใจ/พฤติกรรม	15,030	21,824	36,854	0.28	0.41	0.35
- มีปัญหาทางด้านสุขภาพ/อื่น ๆ	57,313	37,532	94,845	1.06	0.71	0.89
มี 1 ปัญหา	209,279	161,910	371,189	3.87	3.07	3.48
มี 2 ปัญหา	28,949	21,216	50,165	0.54	0.40	0.47
มี 3 ปัญหา	13,350	22,696	36,046	0.25	0.43	0.34
ไม่ทราบ ไม่ตอบ	5,226	6,436	11,662	0.10	0.12	0.11
รวมผู้มีความพิการ	256,804	212,258	469,062	4.75	4.02	4.39

หมายเหตุ * ตอบได้มากกว่า 1 ประเภท